

Jaana Tervo

24.11.2017

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntöne OM 31/41/2015

Lapsenhuoltolain uudistaminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi lapsenhuoltolain uudistamisessa.

Huoltajien oikeuksien ja velvollisuuksien täsmentäminen

THL pitää kannatettavana, että huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia täsmennetään siten, että huoltajilla on nimenomainen velvollisuus vaalia lapselle tärkeitä ihmissuhteita; että molempien vanhempien on myötävaikutettava tapaamisoikeuden toteutumiseen; ja että huoltajilla on velvollisuus suojella lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä.

Velvollisuus ilmoittaa aiotusta muutosta

THL kannattaa ehdotusta vanhemman velvollisuudesta ilmoittaa etukäteen toiselle vanhemmalle aikomuksestaan muuttaa asuinpaikkaansa, jos muutolla on vaikutusta lapsen huollon tai tapaamisoikeuden toteutumiseen.

Lapsen huoltoon liittyvien sopimusten alan laajentaminen

THL kannattaa ehdotusta, että sosiaalilautakunta voi vahvistaa vanhempien välisen sopimuksen, jossa sovitaan tehtävien jaosta huoltajien kesken tai huollon uskomisesta vanhemman tai vanhempien ohella muulle henkilölle.

Lapsen huoltajuus tunnustettaessa isyys ennen lapsen syntymää

THL kannattaa ehdotusta, että mies tulisi isyyden vahvistamisen myötä suoraan lain nojalla äidin ohella lapsen huoltajaksi, jos hän on tunnustanut isyyden ennen lapsen syntymää.

Vuoroasuminen

Lapsenhuoltolakiin ehdotetaan säännöksiä, jotka mahdollistavat lapsen asumisen vuorotellen molempien vanhempiensa luona. *THL kannattaa asian jatkoselvittelyä siltä osin, että arvioidaan erityislainsäädäntöä vuoroasumisen näkökulmasta, esim. oikeutta asumistukeen ja lapsilisään, oikeutta koulukuljetukseen molemmista kodeista sekä oikeutta terveydenhuollon palveluihin, jos kodit ovat eri kunnissa.*

Lapsen oikeus tavata muuta henkilöä kuin vanhempansa

Lapsenhuoltolakiin ehdotetaan kirjattavaksi, että lapsella olisi oikeus tavata hänelle erityisen läheistä henkilöä eli sellaista henkilöä, jonka kanssa lapsella on erityisen läheinen, lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava vakiintunut suhde. Lapselle on voinut muodostua tällainen suhde esimerkiksi samassa taloudessa asuneeseen isovanhempaan tai sijaisvanhempaan taikka vanhemman entiseen puolisoon. Em. määritelmän perusteella ei edelleenkään voisi vahvistaa

www.thl.fi

Jaana Tervo

24.11.2017

tapaamisoikeutta sellaiseen läheiseen (esim. isovanhempaan), joka on jo ehditty vieraannuttaa lapsesta. *THL ehdottaa täsmennettäväksi tapaamisoikeuden vahvistamista myös sellaiseen läheiseen, joka ei ole asunut samassa taloudessa.*

Tapaamiskustannukset Lapsenhuoltolain uudistamista pohtinut työryhmä ehdottaa, että vuoroasumisesta tai tapaamisoikeudesta sovittaessa tai päätettäessä voitaisiin määritellä myös se, miten vastuu lapsen kuljetuksista tai matkakuluista jakautuu. *THL korostaa, että tällöin on otettava huomioon kyky vastata kuljetuksista sekä muut olosuhteet, esim. toisen vanhemman muutosta toiselle paikkakunnalle johtuvat lisäkustannukset.*

Tuetut ja valvotut tapaamiset sekä valvotut vaihdot

THL kannattaa ehdotusta, että lakiin tulisi määritelmiä ja perusteita tuetuista ja valvotuista tapaamisista sekä valvotuista vaihdoista. Määritelmät ja perusteet suojelevat osaltaan siltä, että tapaamis- tai huoltajuusoikeuksien käyttäminen vaarantaisi perheväkivallan uhrin tai lasten oikeuksia ja turvallisuutta.

Uhkasakko tapaamisoikeuden turvaamiseksi

THL kannattaa ehdotettua mahdollisuutta määrätä tapaamisoikeuden toteutumatta jäämisen varalle sakon uhka jo tapaamisoikeudesta tuomioistuimessa päätettäessä edellyttäen, että lapsen kanssa asuva vanhemman aiempi käytös antaa aiheen epäillä, ettei tämä tulisi noudattamaan päätöstä. Sakon uhkaa ei kuitenkaan voitaisi liittää vuoroasumisesta koskevaan päätökseen.

Vieraannuttaminen ja muu tapaamisoikeuden estäminen

THL kannattaa ehdotusta lisätä nimenomainen säännös siitä, että vanhemman on kasvatustehtävässään vältettävä kaikkea, mikä on omiaan aiheuttamaan haittaa lapsen ja toisen vanhemman väliselle suhteelle. Laissa säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin se, että ratkaisua tehtäessä olisi kiinnitettävä huomiota siihen, mikä ratkaisu voisi parhaiten turvata lapsen ja vanhemman välisen suhteen säilymisen. THL kannattaa ehdotusta, ettei vieraannuttamista kriminalisoida, koska rikoksen tunnusmerkistöstä ei saada riittävän täsmällistä ja tarkkarajaista ja koska huoltoriitojen pitkittyminen ei olisi lapsen edun mukaista.

Lapsen osallisuuden vahvistaminen

THL kannattaa ehdotusta, että laissa vahvistetaan huoltajien velvollisuutta selvittää lapsen mielipide ja ottaa se huomioon lasta koskevia päätöksiä tehtäessä sekä velvollisuutta kertoa lapselle häntä koskevista päätöksistä ja muista lapsen elämään vaikuttavista asioista lapsen ikään ja kehitystasoon nähden sopivalla tavalla. Sosiaalitoimen tehtäväksi ehdotetaan täsmennettäväksi selvityksen tekijän velvollisuus selvittää lapsen mielipide tarvittaessa lasta henkilökohtaisesti kuulemalla. Lastenvalvojan tehtäväksi ehdotetaan velvollisuutta kuulla lasta henkilökohtaisesti, jos se on tarpeen lapsen mielipiteen selvittämiseksi. Tuomioistuimen tehtäväksi ehdotetaan lapsen mielipiteen selvittämistä myös riidattomissa asioissa. THL esittää, että lapsen mielipiteen selvittämisen ja kuulemisen tuomioistuimissa ja lastenvalvojalla tulisi olla yhtä ehdoton kuin lastensuojelulaissa: lasta kuullaan aina, ellei lapsen mielipiteen selvittäminen vaaranna lapsen terveyttä tai kehitystä.

Jaana Tervo

24.11.2017

Oikeudenkäyntien nopeuttaminen

THL kannattaa oikeudenkäyntien nopeuttamiseen liittyviä ehdotuksia, sillä pitkittyneet ja toistuvat riidat saattavat heikentää lapsen hyvinvointia ja johtaa jopa lastensuojelun asiakkuuteen. Tuomioistuimen harkintavaltaa lisättäisiin sen suhteen, milloin olosuhdeselvitys on pyydettävä. Tuomioistuin yksilöisi etukäteen, mistä kysymyksistä selvitystä erityisesti kaivataan sekä voi asettaa selvitykselle määräajan. Tuomioistuin saisi asian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja suoraan poliisilta tai terveydenhuollosta. Istunto olisi väliaikaista määräystä pyydetessä järjestettävä viimeistään kuuden viikon kuluttua pyynnön esittämisestä.

Tarpeettomien uusintakäsittelyjen karsiminen

*THL kannattaa ehdotusta, että sopimuksen tai päätöksen muuttamisen edellytyksenä olisi olosuhteiden *olennainen* muutos. Muutokset olisivat edelleen mahdollisia, kun asiaan osalliset olisivat muutostarpeesta samaa mieltä tai muuttamiseen olisi muuten lapsen edun kannalta perusteltu syy. Tuomioistuimen tulisi hylätä muuttamista koskeva hakemus jo kirjallisessa menettelyssä, jos hakemuksen perusteet ja asian aiemmat käsittelyt huomioon ottaen on selvää, että hakemus ei ylitä muutoskynnystä.*

Edellä mainitun lisäksi THL pitää tärkeänä, että lastenhuoltolain uudistuksen vaikutuksia seurataan ja arvioidaan.

Pääjohtaja

Juhani Eskola

Johtaja

Tuire Santamäki-Vuori